

పురుష సూక్తం (ఋగ్వేద)

ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ |
స భూమిం విశ్వతో వృత్వా అత్యతిష్ఠద్దశాంగుళం || 1 ||

పురుష ఏవేదం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛ భవ్యం |
ఉతామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి || 2 ||

ఏతావానస్య మహిమాఽతో జ్యాయాశ్చ పూరుషః |
పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి || 3 ||

త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహోఽఽభవాత్పునః |
తతో విశ్వంవ్యక్రామత్ సాశనానశసే అభి || 4 ||

తస్మాద్విరాడజాయత విరాజో అధి పూరుషః |
స జాతో అత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమిమథో పురః || 5 ||

యత్పురుషేణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతస్వత |
వసంతో అస్యాసీదాజ్యం గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః || 6 ||

తం యజ్ఞం బర్హషి ప్రొక్షన్ పురుషం జాతమగ్రతః |
తేన దేవా అయజంతః సాధ్యా ఋషయశ్చ యే || 7 ||

తస్మాత్ యజ్ఞాత్సర్వహుతః సంభృతం పృషదాజ్యం |
పశూంతాంశ్చక్రే వాయవ్యాన్ ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చ యే || 8 ||

తస్మాత్ యజ్ఞాత్సర్వహుతః ఋచః సామాని జజ్ఞిరే |
ఛందాంసి జజ్ఞిరే త్సమాత్ యజుస్తస్మాదజాయత్ || 9 ||

తస్మాదశ్వా అజాయంతః యే కే చోభయాదతః |
గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాజ్జాతా అజావయః || 10 ||

యత్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్ |
ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ కావూరూ పాదావృచ్ఛ్యేతే || 11 ||

బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ బాహూ రాజన్యః కృతః ।
ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత ॥ 12 ॥

చంద్రమా మనసో జాతః చక్షోః సూర్యో అజాయత ।
ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ 13 ॥

నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం శీర్ష్ణా ద్యౌః సమవర్తత ।
పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్ తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ 14 ॥

సప్తాస్యాసన్ పరిధయః త్రిః సప్త సమిధః కృతాః ।
దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః అబధ్నన్పురుషం పశుం ॥ 15 ॥

యజ్ఞేన యజ్ఞమయంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ ।
తే హ నాకం మహిమానః సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాః సంతి దేవాః ॥ 16 ॥

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః ॥